

Notulen duurzaamheidskring Werkendam

9 februari 2023, Bij Polyproducts

Aanwezig

P. de Visser Werkendam	Jan Blokland
Gemeente Altena	Peter van der Leeden, Naomi Stewart
AW Verheij Infra BV	Jacoline Schouten
Van den Bergh & co	Tom Stupers en Rik Cornet
Verheij Integrale groenzorg	Nico Wolsheimer
De Vries Werkendam/De vries Titan	Maarten Oldenburg
De Klerk Waterbouw	Lennard van Anrooij
Poly Products	Jan Schrama
A. Dekker & Zn	Arnold den Dekker
BV Koek	Jan Blom
Bouwbedrijf De Haan	Kees den Haan
J.C. Straaltechniek	Jan-Pieter van der Stelt
Stichting Stimular	Marc Herberigs

Afwezig met kennisgeving

Hakkers Groep	Sander de Kraker
De Jong Groenbeheer	Ad van der Aa, Hans de Jong

Agendapunten

- Opening, notulen vorige bijeenkomst
- Duurzaam materieel (korte presentatie en discussie)
- Nieuwe emissiefactoren en inhoudelijke agendapunten volgende bijeenkomst
- Rondje duurzaamheid
- Rondleiding Polyproducts

Opening, notulen en mededelingen

Marc opent de vergadering en bedankt Jan voor zijn gastvrijheid.
De notulen van de vorige vergadering zijn goedgekeurd.

Duurzaam Materieel

Zie de presentatie. Deze is deels overgenomen van een presentatie die Nico eerder heeft bijgewoond van Cumula over 'Schoon en Emissieloos Bouwen' en 'De Groene Koers'.

Opmerkingen nav. de discussie:

- Vrijwel alle bedrijven werken aan elektrificatie van materieel (en transport)
- Vervangen vindt plaats op natuurlijke momenten.
- Soms wordt er wat elektrisch materieel gehuurd om te testen of een klantvraag snel te kunnen voldoen.
- Klein Materieel is al elektrisch of wordt snel elektrisch.
- Heftrucks ook (uitgezonderd boven de 3,5 ton).
- Ook enkele grote kranen en trilblokken zijn inmiddels elektrisch (De Vries en Hakkers)
- Overig groter materieel en motoren worden vooral vervangen voor emissiearme modellen. Dat kan tot wel 80% schelen in de uitstoot van PM10 en NOx. Het grotere materieel is nog steeds vooral brandstof en er zijn voorlopig ook nog geen betaalbare/ werkbare alternatieven voorhanden.
- Er is nog geen waterstof in gebruik en er zijn ook geen plannen.
- Levertijden zijn echt een groot probleem op het moment (niet alleen van elektrisch materieel overigens).

Via de volgende links zijn interessante publicaties te vinden:

Emissieloos Netwerk Infra: <https://www.emissieloosnetwerkinfra.nl/publicaties>

Laadinfra [Procesplaat elektrisch laden op de bouwlocatie - SEB | Routekaart schoon en emissieloos bouwen \(opwegnaarseb.nl\)](#)

Nieuwe emissiefactoren: zie de presentatie.

Rondje duurzaamheid

Jan Schrama Polyproducts

- 400 zonnepanelen geplaatst
- Op zoek naar ideeën voor warmteterugwinning in ventilatielucht (verminderen gasverwarming)
- Mooi project 'Waterkathedraal Spijkenisse, waarvoor 400 grote (lichte) panelen gemaakt worden
- Innovaties in
  - andere materialen (watergedragen)
  - gesloten maltechnieken (lagere emissies)
- Ook bezig met de ontwikkeling van voedselbossen (privé)

Rik Cornet en Tom Stupers, Van den Bergh & Co

- 0-meting en plan van aanpak gemaakt
- Veel verbruik in personenauto's (mn. activiteiten in buitenland)
- Zuinigere auto's aanschaffen (stekkers waar mogelijk, maar niet altijd een goede oplossing)
- Werken aan vermindering van transportkilometers (andere aanbieders)
- Productieproces is aangepast (meer verwarmen, deels duurzaam door koppeling met tweede proces waar gekoeld wordt)

Jacoline Stouten, AW Verheij Infra

- Doel is 100% zero emissie in 2030. Hiervoor is een team 'emissieloos werken' opgericht.
- Bij aanschaf nieuwe auto's/machines is nu de norm 'minimaal hybride'.
- In 2024 komt er een pilotproject met Zero Emissie

Maarten Oldenburg, De Vries Werkendam

- Wagenpark wordt verder vergroend, nu focus op elektrische bedrijfsbussen. Recent is er een Opel Vivaro E geleverd.
- Om de infrastructuur te verbeteren zijn er nu ook bouw paddenstoelen met elektrische aansluiting voor voertuigen geleverd en een 'laadtas' die van elke krachtstroomaansluiting een tijdelijke laadvoorziening kan maken (kosten circa 900 euro)
- Er is een nieuwe duurzaam werkschip in de vaart genomen. De elektrische motor is H2 ready.

Jan Blom, BV Koek

- 17 elektrische materieelstukken in gebruik (alles richting accu's)
- Problemen met het dak. Door de warmte onder de zonnepanelen laat de coating van de panelen los. Er wordt naar een oplossing gezocht met de leverancier.

Jan Blokland, P. de Visser

- De zonnepanelen op het dak doen het prima.
- De nieuwe kraan is eindelijk binnen, Euro 6 motor rupskraan. Deze zal flink wat zuiniger zijn.

Arnold den Dekker, A. den Dekker en Zn.

- Elektrische bussen kan helaas nog niet, maar het zit er dicht tegenaan
- De nieuwbouwplannen zijn uitgewerkt en worden door Arnold gepresenteerd.
  - Sloop en nieuwbouw van een deel van het pand. Dit gedeelte wordt energieneutraal met warmtepompen, vloerverwarming, LED en zonnepanelen.
  - Nieuwe daken op 2 bestaande loodsen en een nieuwe luifel
  - Verlichting in 1 loods vervangen
  - Aanschaf van laadpalen
- Ook worden 3 Hanel magazijnkasten aangeschaft, met energie terugwinning. Dit levert een grote ruimtebesparing op

Kees de Haan, De Haan bouwbedrijf

- Hybride auto gekocht.
- Elektrische kraan gekocht
- Wordt meer PIR gebruikt. Hoe slim omgaan met het afval (recycling)? Opm Marc: er is een bedrijf die claimt PIR te leveren en recyclen (in Duiven). Daar eens contact mee zoeken?

Peter van der Leeden en Naomi Stewart, gemeente Altena

- Wagenpark is een groot deel van de footprint. Hiervan wordt de komende tijd heel veel vervangen voor elektrisch. Wat niet lukt zal op HVO gaan rijden.
- Rest footprint is gas (omdat Elektriciteit al groen is). Voor alle (50) gebouwen wordt nu het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) herschreven in een duurzaam MJOP.
- Het gemeentehuis gaat energieneutraal worden
- Er zijn plannen voor een solar carport in combinatie met laadinfra.
- Er zijn 2 workshops georganiseerd voor collega's om de bewustwording te verhogen en ideeën op te halen
- De warmtevisie gaat de uitvoeringsfase in (Altena in 2050 gasloos)

Lennard van Anrooij, De Klerk Waterbouw

- 2 schepen zijn gehermotoriseerd (lager verbruik, maar vooral veel lagere emissies).
- Afgelopen jaar is er 300.000 liter HVO getankt. (Marc: Dit is 885 ton aan CO₂-reductie)
- Binnenkort (hopelijk) worden er 4 elektrische bussen geleverd (Volkswagen ID bus)

Nico Wolsheimer, Verheij Integrale groenzorg

- Laatstetijd speciale aandacht gehad voor transport door leveranciers. Er is een dashboard ontwikkeld dat laat zien wanneer een leverancier komt. Collega's kijken daarin en kunnen dan meebestellen, waardoor er uiteindelijk minder ritten zullen zijn.

Jan-Pieter van der Stelt, JC. Straaltechniek

- Het nieuwe pand draait volop. De volgende bijeenkomst zijn we welkom om te komen kijken
  - Het kantoorgedeelte wordt nu nog afgebouwd
  - Er wordt ook nog gewerkt aan zonnepanelen
- 2 heftrucks zijn vervangen (elektrisch)
- Laadpalen op alle locaties

Sander de Kraker, Hakkers Groep (niet aanwezig, wel info gedeeld via Marc)

- Dit jaar gaan wij 2 schepen hermotoriseren naar Stage V.
- 10% van het wagenpark is nu elektrisch, nog geen elektrische busjes gekocht.

Tot slot:

Op donderdag 2 maart is er een bijeenkomst over Carbon Farming bij Landbouwbedrijf Straver in Almkerk. Marc deelt enkele uitnodigingen uit voor geïnteresseerden. Deze hebben we ontvangen naar aanleiding van hun lezing op onze bijeenkomst in maart 2022. Lees meer op www.go2positive.com.

Op wo 8, do 9 en vr 10 maart is de materials-beurs in Utrecht. Als je geïnteresseerd bent in circulariteit en materialen, dan is dat de moeite waard om te bezoeken. Lees meer op: [Waarom bezoeken? - MaterialDistrict Utrecht](#). Polyproducts heeft hier ook een stand.

Volgende vergadering.

Nav. de brainstorm van de vorige keer zijn enkele mogelijke agendapunten op een rij gezet. Daaruit wordt "Circulaire Materialen" gekozen om de volgende keer op de agenda te zetten.

- **Circulaire materialen:** Er is veel vraag naar CO₂-arme materialen. Denk aan duurzaam beton, staal etc. Dit zit weliswaar in scope 3, maar meestal is hierbinnen een veelvoud aan CO₂-reductie te behalen.

Datum volgende bijeenkomst wordt via een datumprikker gepland, in september/oktober. De locatie is in het nieuwe pand van Jan Pieter (JC Straaltechniek).